

<div><div> </div></div>	
آینه‌های از واقعیت‌های جهان	
عصاره سوما	
گزیده ریگ‌ودا	
گزینش و تدوین: غلام‌رضا بروسان	
انتشارات: شاملو	
۵۰۰۰ نسخه	
قیمت: ۱۹۰۰ تومان	

غلام‌رضا بروسان با انتشار مجموعه شعر «یک بسته سیگار در تبعید» نامش را به عنوان شاعری تمام‌عیار مطرح کرد و باعث شد شعرهایش علاقه‌مندان زیادی پیدا کند؛ علاقه‌مندانی که سخت منتظر کتاب‌های تازه او هستند. البته در آینده‌ای نزدیک، قرار است این انتظار به پایان برسد چرا که مجموعه شعر «درختی که به پهلو افتاد» - مجموعه‌ای از سروده‌های سال‌های اخیر بروسان- در راه است و اگر تمامی کارها به خیر و خوشی سپری شود، منتشر خواهد شد. البته بهانه این یادداشت چاپ کتاب دیگری از بروسان است:«عصاره سوما» که گزیده‌ای است از «ریگ ودا» قدیمی‌ترین سند زنده مذهب و جامعه هندو. این کتاب همچنین قدیمی‌ترین اثر دوقوم آریایی ایران و هند است که هر دو از یک زبان مادرسالهی مشتق و از نظر فکری و اجتماعی نیز به هم نزدیکند.در این کتاب ۶۳ صفحه‌ای، بروسان ۵۱ سروده از «ریگ ودا» در کار هم آورده است که بیشتر آنها در سنتاش خدایان است، سروده‌هایی کوتاه که مرورش خواننده را در حال و هوایی عجیب قرار می‌دهد. مثلاً در صفحه ۴۹ در ستایش ورونا و خدایان دیگر آمده:

این مرغانی که در هوا در پروازند هرگز به روح بزرگوار تو نمی‌رسند
و نه این آب‌ها که همواره در حرکت‌اند
و نه این کوه‌ها که خشم باد را فرو می‌نشانند
گردآورنده در مقدمه کتاب، برای آشنایی بیشتر مخاطب با متن نوشته است: «در سروده‌های ریگ‌ودا، با یک ذهن دست و دل‌باز و کودکانه روبرویم. آنگذر کرد به راحتی می‌توان گفت انسان در آن دایره زمانی پا درخت و رودخانه و به طور کلی با طبیعت قرابتی عمیق داشته و خود را بی‌هیچ فاصله‌ای خوششانود خاک و آب و هوا می‌دیده است.»تصویرها و تغییرهای کتاب بکر است. درست شبیه چشمه‌ای زلال که می‌تواند تازگی و طراوت را به میهمانش هدیه بدهد. شاید سادگی و تأثیرگذاری این سروده‌ها می‌تواند مثال مناسبی باشد در مقابل وضعیت آشفته شعر؛ نه از پیچیده‌گویی‌ها خبری هست و نه از استعاره‌ها و کنایه‌های مبهم. «ریگ ودا» آینه‌ای از واقعیت‌های جهانی است که آدم‌هایش با هزاران شکل مختلف در آن نفس می‌کشند.

گزینش و تدوین کتاب «عصاره سوما» کار ارزشمندی بوده است. اگرچه هنوز مخاطبان علاقه‌مند «یک بسته سیگار در تبعید» بیشتر متمایلند که شعرهای تازه بروسان را بخوانند.

کتاب

راهنمایی برای رشد صنعت نشر
سیاست ملی کتاب
آلوارو گارتون
مترجم:محمدجعفر بوننده
نشر کارنامه
چاپ اول: ۱۳۷۷
نسخه ۳۳۰۰ نسخه

در جهان امروز، کتاب به مثابه ابزار ارتباط، گذشته از نقش معنوی، آموزشی و فرهنگی در برگیرنده جنبه‌های منتهی و اقتصادی نیز هست. پیوند این دو عامل، مجموعه پیچیده‌ای فراهم می‌آورد که ممکن است، تصمیم‌گیران مختلف را سر درگم کند. کتاب «سیاست ملی کتاب» با عنوان فرعی «راهنمای توسعه کتاب و کتابخوانی» سعی دارد تا حد امکان راهنمای مسئولان بخش‌های عمومی و خصوصی در هزار توی دنیای نشر و مسائل و منافع گوناگون آنان باشد.«سیاست ملی کتاب» با ترجمه زنده یاد محمدجعفر بوننده پیش از آنکه به تحلیل اجتماعی – فرهنگی، تاریخ‌نگاری و نیز بررسی‌های آینده‌نگرانه بپردازد، کاربرد عملی سیاست توسعه کتاب را نشان می‌دهد.

این اثر حاصل تفکر در کشورهای رو به رشد و به ویژه آمریکای لاتین است و کاربرد سیاست طرح شده در آن، سرچشمه رشد شگفت انگیز نشر در آن کشورها بوده است. نویسنده منظور از سیاست ملی کتاب را توسعه نشر می‌داند، به نحوی که دستیابی همه اقشار جامعه را به کتاب آسان تر سازد. وی عنوان می‌کند: «تدوین سیاست‌های توسعه کتاب و کتابخوانی مستلزم تعریف و رده‌بندی مجموعه‌ای از هدف‌های جزئی در مورد هر یک از حلقه‌های زنجیره کتاب است که با توجه به وضعیت واقعی هر کشور و تعادل دقیقی که باید میان سیاست‌های آموزشی و فرهنگی دولت و رشد صنعتی بخش نشر برقرار شود، انجام می‌گیرد.» هدف این کتاب ارائه اطلاعاتی مختصر از روش برخورد یونسکو در عرصه سیاست‌های ملی کتاب و کتابخوانی است و در آن پس از تشریح و توصیف روش آریایی وضعیت اجزای گوناگون این سیاست‌ها، قوانینی را که بر پایه همین سیاست‌ها تنظیم شده‌است، تشریح می‌کند. با توجه به مطالب آموزنده و محققانه این اثر، خواندن «سیاست ملی کتاب» را می‌توان به تمام‌الهالی کتاب خصوصا سیاست‌گذاران فرهنگی توصیه کرد.

فرهنگ ادب

نوشتن اَبَر متن با قلم پر

جستاری موازی دربارهٔ ابر متن و ژاک قضا و قدری و اربابش

— امیرحسین زندانبد —
ayazdandanbod@gmail.com

بسیاری متوجه قابلیت‌های آن در تبدیل متن ادبی به نوشته‌ای غیر خطی(Non-linear) شدند. ولادیمیر ناکوباکو با کتاب “آتش بی فروغ”(۱۹۶۲) و خولیو کورتازار با کتاب “بازی الگ دولک”(۱۹۶۳) هوشمندی خود را با انتشار اولین نمونه‌های چاپی داستان ابر متن(Hypertext (fiction) نشان دادند.
دربخشی از منابع داخلی، از داستان ابر متن به عنوان «ابر داستان» یاد کرده‌اند که ترجمهٔ مناسبی به نظر نمی‌رسد (صفت اَبَر، اشاره به داستان ندارد، اشاره به رسانهٔ داستان، نکتهٔ متن دارد).
رمان‌های چاپی که با تکنیک ابر متن نوشته شده‌اند معمولاً از مکانیزمی شبیه دانهٔ المعارف‌ها استفاده می‌کنند.
ارجاع‌ها متعدد در بخش‌های داستان، در پاراگراف‌ها و خطوط سایر صفحات کتاب، این امکان را ایجاد می‌کند که ادامهٔ داستان از صفحهٔ ارجاع داده شده خوانده شود، یا اینکه داستان بدون پس و پیش شدن و به ترتیب صفحه‌آرایی شدهٔ کتاب خوانده شود.
ولی به هر حال این رفت و برگشت‌ها در صفحات کتاب، ممکن است گیج کننده باشد. اگر چه ایده‌های اولیهٔ داستان ابر متن، محدود به کتاب‌های چاپی و کاغذ بود ولی نقش رایانه در تکامل آن غیر قابل انکار است.
نقطهٔ آغاز داستان ابر متن بر روی وب، اثری به نام «بدهازظهر، یک داستان» نوشتهٔ مایکل جویس است که در ۱۹۸۷ برای اولین بار ارائه شد. داستان‌های ابر متن با به کارگیری عناصر سمعی و بصری(موسیقی، فیلم، صدا، عکس و …) توانستند دنیایی نو و اساساً متفاوت با قابلیت‌های متن مکتوب به نمایش بگذارند.
در گونهٔ داستان ابرمتن، پیوندهای مختلف در طول خوانش مخاطب، او را به فراز و فرودهای داستانی متفاوتی می‌کنانند به شکلی که کاربران مختلف تأویل‌های مختلفی از

برای هر خوانندهٔ دقیقی، ژاک قضا و قدری ویژگی بسیار نادری دارد. امکان انتخاب در روند داستان و تاکید راوی بر حضور مداوم نویسنده در متن، بارزترین نمود نگاه فلسفی نوشتار و خوانش است

یلات و تغییر عمدی یا توقف آن است. این تکنیک بارها استفاده می‌شود. برای نمونه: «حالا به من می‌گویید: تکند می‌خواهی تیغ جراحی را جلوی چشم ما بیرون بکشی، گوشت پای ژاک را تکه کنند، معمولاً توسط یک نفر طراحی می‌شوند که در حقیقت نویسندهٔ اثر است و به کمک یک گروه برنامه نویسی، پیاده سازی و منتشر می‌گردند. به جز کتاب، رسانه‌های متفاوتی قابلیت ارائهٔ چنین آثاری را دارند. سی‌دی و سایر حافظه‌های دائم رایانه با سایت‌های اینترنتی و شبکه‌های داخلی، محیط‌های متنوع و امروزه قابل دسترسی هستند که به سهولت ارائه و پشرفت سریع این پدیده کمک می‌کنند. گسترش این پدیدهٔ جدید تا حدی بود که در سال ۱۹۹۹، سازمان ادبیات

قصور من شما حرفهایشان را شنیدید و خودشان را ندیدید.»(ص-۱۷۱)

گاهی فرض می‌گیرد که شما به عنوان خوانندهٔ ابر متن در ادامهٔ کلیک‌هایتان روی پیوندها(۱)، انتخابی کرده‌اید که عجلانه بوده و دیدرو از شما گله می‌کند که: «شما خوانندهٔ عزیز، وای که چقدر در تحسین‌هایتان سطحی و چقدر در نگاهش‌هایتان سختگیرید. شاید در پاسخ بگویید شیوهٔ مارکیز را بیس از انتقامجویی‌اش ملامت می‌کنید. شاید بگویید نمی‌توانید بغضی چنین دیرپا و این همه حلیله و تزویر را که یک سال تمام ادامه یافت باور کنید. من هم همینطور، ژاک و ارباب او و خانم میزبان هم همینطور. اما شما حاضرید خشمم این زن را در ابتدای کار ببخشید.»(ص-۲۱۰)

او حتا بر اساس انتخاب‌های فرضی شما، با تفکرات شما درگیر می‌شود و نقدتان می‌کند:«خوانندهٔ عزیز، تا به کی داستان عاشقانه؟ تا کنون یک، دو، سه، چهار داستان عاشقانه برایتان حکایت کرده‌ام؛ سه چهار داستان عاشقانهٔ دیگر هم هنوز مانده، … خوراک شما از بدو تولد داستان عاشقانه بوده است و پیداست هرگز از آن خسته نخواهید شد. برای حال و آیندهٔ شما، از مرد و زن و بزرگ و کوچک، این برنامهٔ غذایی را تهیه دیده‌اند بی آنکه از آن خسته شوید.»(ص-۲۳۵) تا حدی پیش می‌رود که نزدیک است بد و بیراه بگوید: «اما شما خوانندهٔ عزیز، عجب بهانه گیر هستید!»(ص-۲۷۴)

و گاهی هم مهربان می‌شود و می‌کوشد شما را به ادامهٔ خواندن تشویق کند: «ما خوانندهٔ عزیز، شما چرا مطالعه‌تان را اینجا قطع کردید؛ مگر چه شده است؟ آهان! فهمیدم، دلتان می‌خواهد نامهٔ آگات را ببینید.»(ص-۳۰۳)
۴-۱ از زاویه‌ای دیگر، گسترش ارائهٔ اطلاعات و سرعت‌دستیابی به آن‌ها به کمک وب، به گسترش ماهیت آزادی طلب و رفاه‌مدار نله‌های فلسفی و اندیشهٔ جهان امروز و در نهایت افزایش خرد جمعی می‌انجامد و مجموع این روابط زنجیروار، کیفیت زندگی بشر را افزایش می‌دهد و قرار است او را به جهانی بی‌مرز و به دور از خط و خط‌کشی و جنگ و خون‌ریزی هدایت کند. بدیهی است که شهریار ساکن هکدهٔ جهانی، حتا در خوانش متن داستان هم منتظر حال و اوضاع شهزاد قسه گو نماند که چه وقت از دل داستانی خارج خواهد شد و به داستانی دیگر خواهد پرداخت، چه وقت حوصلهٔ قسه‌گویی خواهد داشت و آیا به بازگویی ادامهٔ ماجرا تا سپیده‌دم ادامه خواهد داد یا نه. شهریار به دنبال احقاق حقوق انسانی خود، در جستجوی نهایت امکان انتخاب و فراغت خاطر است و ابرمتن فرزند چنین جهانی است. این فرم، که از بستر چنین تفکری برخاسته، اگر چه هنوز شرایط‌های الکن است اما به وضوح می‌توان خط مسیر رشد و بالندگی آن‌را در تدوین‌های غیر خطی فیلم‌های سینمایی و ساختارهای به هم ریختهٔ روایت‌گری مدرن، بازی‌های پیچیدهٔ رایانه‌ای، شیوه‌های ارائهٔ کتب الکترونیکی و مقالات علمی و همچنین نرم‌افزارهای نصب شده بر روی تلفن‌های همراه و وسایل خانگی، ردیابی کرد.

۴-۲ تکنیک دوم دیدرو، مشخصاً آزادی انتخاب شما در طراحی ادامهٔ ماجراست. در این شیوه او به هیچ وجه در تصمیم شما دخالت نمی‌کند و اجازه می‌دهد تا هر چسور که مایلید انتخاب کنید.«دربارهٔ آنچه پس از خاموش کردن چراغ پیش می‌آید و روایت است، عده‌ای می‌گویند گورمال گورمال دیوار می‌گردد و… عده‌ای دیگر می‌گویند پایش به صندلی می‌گردد و می‌افتد… و از این دو روایت، فردا یا پس فردا، وقتی خوب استراحت کردید، هر کدام را که بیشتر خوش داشتید انتخاب کنید.»(ص-۲۱۱)

در چنین صحنه‌ای البته انتخاب شما تأثیر چندانی در روند داستان ندارد. دیدرو با چنین ترفندی می‌کوشد شما را برای انتخاب انتهای داستان که بیشترین حسق آزادی را برای شما در آن‌جا قائل شده، آماده کند. روایاتی که در انتهای داستان نزدیک شدن موج نویی از ساختمان روایت(مدرن) و حس همدلی و شراکت در خلق پیچ و خم‌های داستان را در او ایجاد می‌کند و بدین ترتیب ما را با تور تنیده شده‌ای از روابط درون‌متنی روبه‌رو می‌کند. در جایی می‌نویسد: «خوانندهٔ روبه‌رو از شما تمنا دارم با این شیوهٔ بیان که از هندسهٔ وام گرفته‌ام خو بگیرید، چون علم هندسه را دقیق می‌دانم و به کرات از آن استفاده خواهم کرد.»(ص-۲۲) گویی خودش مثل پیشگویی در قرن هجدهم، نزدیک شدن موج نویی از ساختمان روایت(مدرن) و برای پایان‌بندی رمان در نظر گرفته شده ایدهٔ اصلی و ضربهٔ نهایی نویسنده است. تا به تمام این‌که می‌کوشد سرنوشت‌ساز بودن این انتخاب را گوشزد کند، از طرفی دیگر نشان می‌دهد که در نهایت و به هر روی ژاک به مراد دلش می‌رسد، او به لطائف‌الحریر می‌کوشد تا فانیلسم با اندیشهٔ قضا و قدری را، که یکی از محورزی‌ترین ایده‌های این رمان و از بحث برانگیزترین مباحث کلامی و فلسفی زمانهٔ او (تقابل جبر و اختیار) است و به چالش بکشد و برای رسیدن به این مقصود از هم‌خوانی بی‌نظیری در ایده و اجراء، در محتوا و قالب اثر، به شکل موازی بهره می‌گیرد.

میکو قضا و قدری و اربابش ادنی دیدرو؛ مترجم می‌شمسیری، تهران، فرهنگ نشر نو، ۱۳۸۷.
-فرهنگ تشریحی اصطلاحات کامپیوتری مایکروسافت(ویرایش پنجم)،گروه نویسندگان؛ مترجم فرهاد قلیی زاده نوری-تهران:سینا تصویر:کانون نشر علوم، ۱۳۸۷.

“Hypertext”^{۱۱۱۱۱}
Cicconi, Sergio (۱۹۹۹).
Mediapolis. Ed. Sam Inkinen. Berlino & New York: Douyler. ۲۱–۴۲.(Online Version
Engelbart, Douglas C. "Augmenting Human Intellect: A Conceptual Framework, AFOSR-۲۳۷۲ Summary Report, SRI Project No. ۵۵۸۹.(Online Version
Nelson,Theodor H. (September ۱۹۶۵). "Complex-information processing: a file structure for the complex, the changing and the indeterminate". ACM/CSC-ER Proceedings of the ۱۹۶۵ ۲۰-th national conference. Online Version

فرهنگ ادب

حقوقی مثنوی هزاربیتی سرود

ایسنا:مثنوی هزاربیتی محمد حقوقی درباره تاریخ هنر ایران منتشر می‌شود. این مثنوی درباره‌ی تاریخ فرهنگ و هنر ایران است، که شاعر آن را به صورت منظوم درآورده است. به گفتهٔ حقوقی، در این مثنوی هزاربیتی، هر بخش

به گوشه‌ای از هنر و فرهنگ ایران پرداخته؛ به هنرهایی چون: موسیقی و نقاشی پرداخته شده و تاریخچه‌ی موسیقی ایران در این شعر بررسی شده است. این اثر ۶۰ صفحه‌ای به همراه «منظومه‌ی انبوهیاد کیوان‌علی‌شاه» برای دریافت مجوز انتشار ارائه شده است، که شاید «مثنوی تاریخ هنر ایران» به همراه منظومه‌ی یادشده در یک مجموعه منتشر شود. مجموعه شعری کلاسیک با نام احتمالی «دره‌های بلند بی‌پایان»، کتاب دیگری از این شاعر است که منتشر خواهد شد. این مجموعه شعرهایی شبیه شعرهای ناصرخسرو و خاقانی با مفاهیم امروزی دارد.

گردهمایی شاعران برای شعر خوانی

فرهنگ آشتی: یکصد و هجدهمین جلسه کانون ادبی «گروه شعر معاصر» امروز چهارشنبه ۴ دی ماه در کانون فرهنگی تهران برگزار می‌شود.در این جلسه که به شعرخوانی اختصاص دارد، جمعی از شاعران و نویسندگان و مترجمان حضور دارند که از جمله می‌توان به این اسامی اشاره کرد: غلامحسین ساملی، سیروس نیرو، محمود معتقدی، صلحال گیلانی، عزیز ترسه، رسول یونان، عبدالله صمدیان، مهدی غبرایی، مسعود پاینده، محمد رضائی، علیشاه مولوی، غزل تاجبخش، هاید هبهرا، اسدالله امرایی و …
این جلسه از ساعت ۱۷ تا ۱۹ برگزار خواهد شد کانون فرهنگی تهران در خیابان دکتر علی شریعتی، تقاطع خیابان بهار شیراز واقع شده است.

ملک الشعرای انگلستان درگذشت

فارس: «دریان میچل» شاعر، نمایش‌نامه‌نویس و رمان‌نویس که ملقب به ملک‌الشعرای انگلستان بود، در ۷۶ سالگی بر اثر عارضه قلبی درگذشت.«دریان میچل» ۲۴ اکتبر سال ۱۹۳۲ در شمال لندن به‌دنیا آمد و بعدها به یکی از مهم‌ترین شاعران زنده امروز انگلستان تبدیل شد. وی همچنین در سال ۲۰۰۲ عنوان ملک‌الشعرای امروز انگلستان را از سوی مؤسسه ادب‌دانش و در طول زندگی خود بارها در جلسات مختلف شعرخوانی کرد. وی همچنین به طنز بلایی‌در نوشته‌هایش معروف بود.وقتی «برنس چارلز» که لقب «برنس ویلز» را دارد از او خواست تا شعری درباره‌اش بسراید، در پاسخ گفت: «سلطنتی بودن یک مرض است و امینودارم که زودتر بهبود یابی.»

— پرفسور روشن رحمانی: —

قصه‌های کهن، جنبه دینی دارند

روایت، ژانر مستقل ادبیات شفاهی است که در آن به امکان تاریخی، شخصیت‌های تاریخی، پیدایش این یا آن واقعه تاریخی و افسانه‌ها پرداخته می‌شود. به گزارش روابط عمومی کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان، پرفسور روشن رحمانی استاد بخش عمومی زبان و ادبیات تاجیک در سخنانی با محوریت قصه‌گویی در میان مردم تاجیک، هدف قصه‌خوانی و قصه‌گویی در زمان‌های پیشین را تربیت معنوی و هدف‌گذاری دانست.رحمانی مردم را عامل اصلی گسترش قصه‌های شفاهی پرشمرد و افزود: عامل دیگر کتاب‌های گوناگون مثل «تاریخ طبری» و «قصه‌الانبیاء» و ده‌ها کتاب مختلف هستند که در مساجد، حسینیه‌ها، شبشینی‌ها و کوچه بازار و دیگر جاها خوانده می‌شوند.

این استاد دانشگاه تاجیکستان گفت: مردم بعد از شنیدن قصه‌ها، خود نیز آنچه را که موافق ذوق و سلیقه‌شان است به آنها می‌افزودند، کم می‌کردند و یا آن را با زانرهای دیگر فولکلوریک مثل افسانه یکی می‌شمردند.به اعتقاد این قصه‌گو، از طریق همین اصلاحات و کم و زیاد کردن‌ها، قصه‌خوانی و قصه‌گویی به هنر واقعی مردم تبدیل شده است.

رحمانی در حاشیه دوازدهمین جشنواره بین‌المللی قصه‌گویی در اصفهان سخن می‌گفت، دربارہ مضمون و موضوع قصه‌ها گفت: مضمون و موضوع قصه‌ها اساسا دینی است و هر یک از قصه‌ها با هر طرز بیانی، تبلیغ اندیشه و افکاری دینی را در بر دارد. در قصه‌های اسلامی، چهره‌های دین‌های دیگر را نیز می‌توان دید. بسیاری از قهرمان‌ها و چهره‌هایی که در دین مسیحی اعتقاد این قصه‌گو، از طریق مردم مسلمان نیز می‌توان دید.

وی در پاسخ به سوالاتی که چگونه قصه‌های اسلامی با قصه‌های مسیحیت دارای اشتراک هستند، گفت: همه دین‌ها بین خود رابطه تاریخی دارند و این نکته را در کتاب‌های مقدس آنها نیز می‌توانیم مشاهده کنیم. روشن در ادامه افزود: دین اسلام، پیغمبران قبل از اسلام را که به مسلمانان تعلق ندارند، رد نمی‌کند بلکه همچون نمونه عبرت از آنها بهره می‌برد و قصه آنها را روایت می‌کند.